

#RSABUDGET2024

Kgatišo ya mohlakanelwa magareng ga Matlotlo a Bosetšaba le Tirelo ya Lekgetho ya Afrika Borwa

#RSA Budget

#RSABudget2024

Ka Dibokwane ngwaga o mongwe le o mongwe, Tona ya Ditšelete e ala tekanyetšo ya bosetšaba, yeo ka yona a tsebagatšago maano a mmušo a tšomiso ya tšelete, motšelo le dikadimo tša mengwaga ye meraro ye e tlago. Tekanyetšo ya naga e arola tšelete magareng ga dikgoro tša bosetšaba, diprofense le mebasepala.

- Ditlhahli tša Kgoro tše di laetšago dinyakwa tša tshedimošo ya tekanyetšo di a hlagišwa.
- Dikgoro di bea pele mananeo a tšona le go kgoboketša maano a tšomiso ya tšelete le ditlhamego tša kabonka ya ditirelo.
- Ditšišinyo tša ditekanyetšo di romelwa go Kgoro ya Matlotlo ya Bosetšaba gomme di ahlahlwa
- Ditšišinyo tša kabonka di lebelo wa ke dikomiti tša magareng ga dikgoro tša Balaodipharephare
- Ditšišinyo tša tekanyetšo di dirwa go Komiti ya Ditona Setatamente sa Pholisi ya Ditekanyetšo tša Tlaletšo e laetša Tekanyetšo ye e tlago
- Dikabo tša mafelelo di phethwa ka Kabineteng
- Ditokomane tša tekanyetšo di a beakanywa
- Tekanyetšokgolo e alwa
- Palamente e rerišana le go amogela Tekanyetšo
- E rometšwe go Mopresidente gore a saene go ba molao

MR. ENOCH GODONGWANA
MINISTER OF FINANCEGO LEKANYETŠA DITŠHELETE TŠA
SETŠHABA TŠEO DI SWARELELAGO
LE DINYAKWA TŠA SETŠHABA**Tiragatšo ya ekonomi ya Afrika Borwa e bile ye e fokolago, gomme go nyakega diphetšo tše thata go netefatša gore ekonomi e a gola le go hlola mešomo.**

Kgato ye maatla le ye e nago le maikarabelo e a nyakega gape go laola dikoloto tša mmušo le ditlhalelelo, e lego sekgoba magareng ga seo mmušo o se šomišago le seo o se kgoboketšago ka metšhelo. Ikonomi e akanyetšwa go gola ka 0.6% fela ka dipeelano tša nneta ka 2023, kudu ka lebaka la khuetšo ye mpe ya kabonka ya mohlagase ye e lekanyeditšwego, maemo a mabe a maemakepe a rena le mela ya ditimela tša go rwala merwalo le ditshenyegelo tša godimo tša bophelo. Tekanyetsokabonka ya 2024 e laetša boikgafo bja mmušo bja go godisa kgolo ya ekonomi ka kabonka ye e kaonafetšego ya mohlagase le dinamelwa tša dithoto tše di tshepagalago kudu, gammogo le go aga mananeokgoparara a mangwe a bohlokwa, go swana le dipompi tša meetse, dikolo le ditsela.

Ditaba tše dibotse ke gore ekonomi ya lefase ka bophara e swanetše go ba yeo e thekgago kudu ka lebaka la go fokotšega ga inflešene le phokotšego yeo e ka bago gona ya ditekanyo tša tswalo lefaseng ka bophara. Ka ge go le bjalo, ekonomi ya Afrika Borwa e letetšwe go gola ka palogare ya dipersente tše 1.6 mo mengwageng ye meraro ye e tlago.

Boemo bjo bo lekalekanego bja ditšelete bo tla tšwetša pele kgolo ya ekonomi le go thekga maloko ao a lego kotsing kudu a setšhaba, mola a fokotša dikoloto le go fokotša dikotsi tša ditšelete le tša ekonomi.

Mmušo o etiša pele maano a dipeeletšo ka go oketša tšomiso ya tirišano le lekala la poraebete, go akaretšwa ka go šomiša mabokgoni le methopo ya ditšelete ya dikhamphani tša poraebete le setho sa matlotlo sa boditšhabatšhaba.

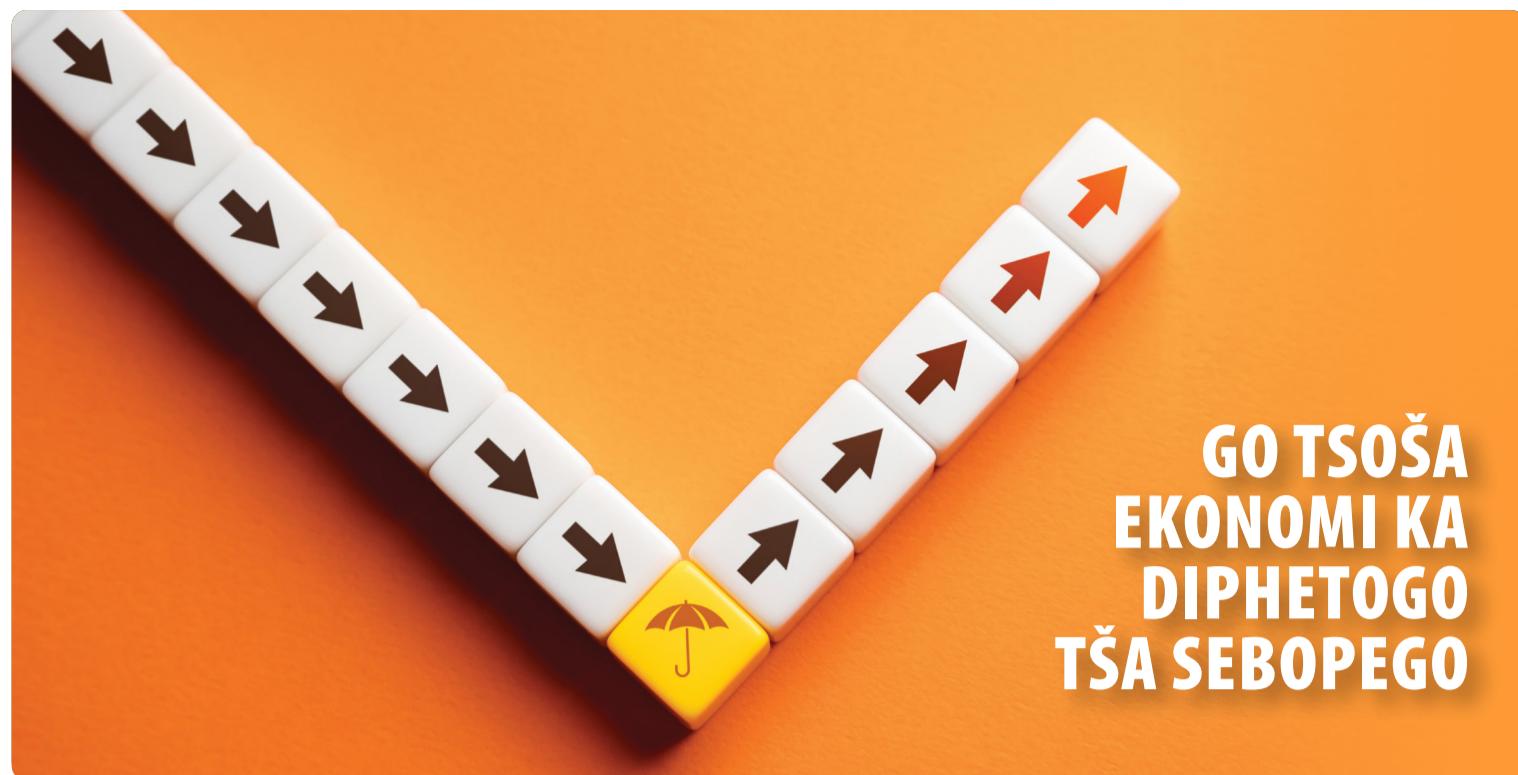
Dikoloto tša mmušo tše di phagamego le tše di hlatlogago di bea kotsing kabonka ya ditirelo le peeletšo ya kgwebo ka go lebiša leswa dikarolo tše di tšwelago pele go oketšego tša methopo ya balefela motšhelo

kgole le ditirelo tše bohlokwa tša mmušo le go ya go ditirelo tša dikoloto. Go tloga ka 2008/09 tšelete yeo e dirišitšwego go ditshenyegelo tša tirelo ya dikoloto e oketšegile go tloga go R54.4 pilione goba 7.9 phesente ya palomoka ya letseno go ya go R356.1 pilione goba 18.5 phesente ya letseno ka 2023/24. Ditshenyagalelo tše tša tirelo ya dikoloto le tšona di oketšega ka lebalo go feta kgolo ya ekonomi, e lego seo se laetšago gore ekonomi ga e kgone go gola ka lebalo le le lekanego go tšwela pele go lefa tswalo ya bjale ya dikoloto tša mmušo. Pholisi ya tša matlotlo e tla tliša ganyenyan-ganyenyan seripa sa tekanyetšo yeo e dirišetšwago ditshenyagalelo tša tirelo ya dikoloto ka tlase ga taolo.

Ka mabaka a, mo mengwageng ye meraro ye e tlago, mmušo o tla šomiša tšelete ka šedi kudu le, maemong a mangwe, wa fokotša ditshenyagalelo tša sekhwama sa setšhaba. Magareng ga 2024/25 le 2026/27, mmušo o tla šomiša R7.4 trillion gomme se se tla ya kudu go

ditirelo tša leago tše bohlokwa go swana le maphelo, thuto, go lwantšha bosenyi le tshireletšo ya setšhaba. Diphesente tše ka bago tše 60 goba R3.7 trillion ya tše di tla šomišwa go ditirelo tša leago, tše di tlago lefa megolo ya barutiši, baoki le dingaka, gomme gape di tla lefela ditšelete tša thušo tša leago. Tšomiso ya tšelete gape e tla rarolla go šalela morago ka dithutong le tlhokomelang ya maphelo gammogo le go beeletša ka diprotšekeng tša letlotlo tše di theago motheo wa kgolo ye maatla ya ekonomi. Thušo ya kimollo ya leago ya COVID-19 le yona e akareditšwe ka go Tekanyetšo ya 2024.

Ka nako ye e swanago, go tia ga tekanyetšo go ra gore dikoloto le ditshenyagalelo tša ditirelo tša dikoloto di tla emiša go gola ka 2025/26 gomme tša thoma go fokotšega, ka go realo tša lokolla methopo ye mentši ya ditirelo tša setšhaba nakong ye e tlago le go dira gore go be bonolo go dikgwebo le batho go ba le diphihlelo tša methopo ya ditšelete bakeng sa dipeeletšo tša bona.

GO TSOŠA EKONOMI KA DIPHETOGO TŠA SEBOPEGO

Nanyakgolo mo ekonoming e bile kgaotšo ya mohlagase, lebelo le boleng bjo bo fokolago bja maemakepe le ditimela, le go fokola ga ditirelo tša setšaba.

Mmušo o be o dutše o rarolla ditlhohlo tše. Kgwebišwano yeo e tsebjwago bjalo ka Operation Vulindlela e šomile mengwaga ye mmalwa gomme e hlohlleletša dipeakanyoleswa tša ekonomi go dira gore ekonomi e be le phadišano kudu mo lebakeng le lettelele. Intasteri ya kabu ya mohlagase e a fotošwa, go dira gore go be bonolo le go ba theko ya fase go dikhamphani tša praebele le malapa go tšweletša mohlagase wa bona ka noši ka go šomiša mekgwa ye e fapanego, go

akaretšwa diphanele tša letšatši gaešita le ditešene tša tlhagišo tša phraebete. Mo mengwageng ye meraro ye e tlago, 6 000 MW ya diprotšeke tše kgolo tša boleng bja go feta R100 pilione di letetšwe go šoma. Go tlaleletša, mmušo bjale o lefa karolo ye kgolo ya dikoloto tša Eskom, go dumelela methopo go lokollwa go lokiša ditešene tša yona tša mohlagase le go hlkomela megala ya mohlagase, gomme mebasepala e ka dira dikgopelo tša kimollo ya dikoloto go tšwa go Eskom e le go bušetša dikaonafatšo tša go lefela le go kgoboketša go tšwa go badudi. Tlhohlo ya maemakepe a mabe le ditimela e nyaka mokgwa wa dikarolo tše dintši. Komiti ya Bosetšhaba ya Mathata a Dithulaganyo yeo e eteletšwego pele ke Mopresidente e hlotšwe go šomana le ditlhohlo tše

di lebanego le Transnet, yeo e šomišago maemakepe le netweke ya ditimela ya Afrika Borwa. Ka 2023/24, seholpha sa taolo sa Transnet se ile sa fetolwa gomme khamphani e amogetše leano le lefsa la go kaonafatša maemo a yona a ditšhelete le tshepedišo ya yona. Se se akaretša go rekiša dithoto tše e sego tša motheo, go dirišana le dikhamphani tša boditšhabatšhaba le tša ka mo nageng go šomiša dikarolo tša maemakepe le go lokiša tshenyo ya mela ya ditimela le ditimela. Sa mafelelo, mmušo o tla hloma maitapišo a go dira gore taolo ya setšaba e be ya profešenale le go kaonafatša taolo ya dikgwebo tša mmušo. Se se swanetše go godiša tikologo ye e tsepamego kudu le ye e kgahlišago ya dipeeletšo.

DINTLHAKGOLO TŠA TEKANYETŠO YA 2024

1. Moputso wa leago wa dipersente tše 60.2, wo o akaretšago tlhabollo ya setšaba, mananeo a mešomo, maphele, thuto le tlhabollo ya leago.
2. Ge go bapetšwa le ya Setatamente sa Pholisi ya Ditekanyetšo tša Tialeletšo (MTBPS) tša 2023, R57.6 pilione e okeditše mo mengwageng ye meraro ye e tlago go lefa megolo ya barutiši, baoki, dingaka, maphodisa le basomi ba ditirelong tše dingwe tše boholokwa.
3. Mmušo o tla akgofisa go phatlalatšwa ga mananeokgoparara a setšaba ka go tliša mabokgoni le ditšhelete go tšwa go lekala la phraebete.
4. Go thoma ka la 1 Lewedi 2024, dipeakanyoleswa tše mpsha tša go rola modiro di tla dumelala phihlelelo ya karolo ya tšelete yeo motho a e bolokilego go rola modiro pele a rola modiro.
5. Tlhaelelo ya ditšhelete e tla fokotšwa gomme dikoloto tša mmušo di tla tsepama go dipersente tše 75.3 tša GDP ka 2025/26.
6. Tebelelo ya kgolo ya ekonomi e tla dula e tieletše mo mengwageng ye meraro ye e tlago. Ditebelelo di akaretša go fokotšega ga gaotšo ya mohlagase, inflešene ya fase ganyenyane-ganyenyane

GO ŠOGANA LE DILTHOHLO TŠA KLAEMETE: KGOTLELELO YA EKONOMI YA AFRIKA BORWA

Go hlaselega gabonolo ga Afrika Borwa go ditiragalo tša klaemeti go swana le komelole, mafula le mello ya naga go feleleditše ka dikotsi tša tlhago tša kgafetšakgafetša le tše šoro, ka mengwaga ya morago bjale e bone koketšego ye kgolo ya ditiragalo le tahlegelo.

Dikotsi tša bjale tša go swana le mello ya naga ya Knysna, madimo a Durban, komelole ya Motse Kapa le mafula a KwaZulu-Natal di amile kudu temo le boeti, ka ditlamorago tše

boholokwa go tšhomiso ya tšelete ya mmušo le letseno. Go tloga ka 1980, batho ba go nyakile go ba dimilione tše 22 ba amegile, gomme seo sa feletša ka ditahlegelo tša palomoka ya R113 pilione. Ditiragalo tše di mpefatša go se lekalekane ga ekonomi, kudukudu di ama ditšhaba tše di diilago tše di lego kotsing kudu ya masetlapelo a boso le ditlamorago tša ona, go swana le go hlatloga ga ditheko tša dijо le go ba kotsing ya tshenyo.

Letlotlo la Bosetšhaba le phethagatša leano la go thekga ka ditšelete dikotsi tša

masetlapelo ka 2024, le lebeletše kudu thušo ya ditšelete ya boitlhamele le phetišetšo ya dikotsi go fokotša ka mo go atlegilego dikotsi tša klaemeti. E reretšwe ditheo tša mmušo le ditšhaba tše di lego kotsing go godiša go kgotlelela ga ekonomi le go netefatša karabelo ya masetlapelo le tsošološo ye e šomago gabotse kudu. Leano le le ikemišeditše go maatlapatša bokgoni bja mmušo bja go thekga ka ditšelete maitapišo a go tsošološa masetlapelo le go katološa mekgwa ya inšorensen go šireletša kgahlanong le kgatelelo ya ditšelete ya dikotsi tša tlhago.

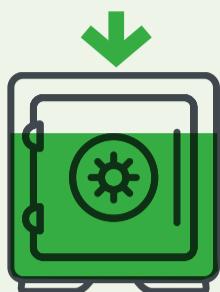
TLHOLEGY YA MEŠOMO

Se se lemogegago, tekano ya tlhokego ya mešomo e theogile go fihla go diphesente tše 31.9 ka kotareng ya boraro ya 2023, e lego seo se swayago maemo a yona a fase kudu mo mengwageng ye meraro.

Boithomelo bja go thwala batho bja moperidente bo beakantše go amogela Rxxxx pilione ka 2024/25. Go sepelelana le maitapišo a, Kgoro ya Kgwebišano, Intasteri le Phadišano e beile pele gape R1.1 pilione ya Sekhwama sa Mešomo ya Leago. Godimo ga moo, Kgoro ya Temo, Mpshafatšo ya Naga le Tlhabollo ya Dinagamagae e abetše R750 milione go godiša lenaneo la tshireletšo ya dijо le methopo ya boiphedišo go balemirui ba go iphediša.

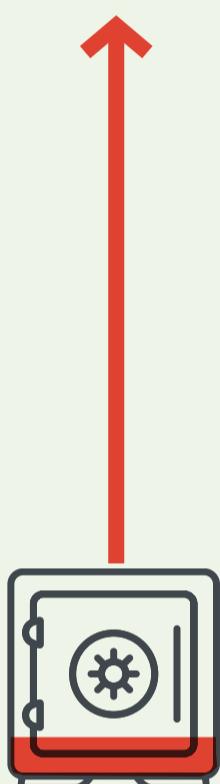

1 METHOPA YA LETSENO LA MMUŠO KA 2024/25

R1 863.0bn	83.3%	METŠHELO
R332.4bn	14.8%	GO ADIMA
R41.9bn	1.9%	LETSENO LEO E SEGO LA MOTŠHELO

2 TŠHOMIŠO YA TŠHELETE YA MMUŠO KA 2024/25

R387.3bn	16.3%	TLHABOLLO YA LEAGO
R382.2bn	16.1%	DITSHENYAGALELO TŠA GO DIRELA SEKOLOTO
R324.5bn	13.7%	THUTO YA MOTHEO
R271.9bn	11.5%	MAPHELO
R265.3bn	11.2%	TLHABOLLO YA SETŠHABA
R255.4bn	10.8%	TLHABOLLO YA EKONOMI
R244.0bn	10.3%	KHUTŠO LE TŠHIRELETŠO
R144.0bn	6.1%	THUTO LE TLHAHLO YA KA MORAGO GA SEKOLO

4 TEKANYETŠO E THEKGA KGOLO YA EKONOMI, TLHOLEGO YA MEŠOMO LE TLHABOLLO YA SETŠHABA

1.3 per cent

Go letetšwe kgolo ya nnete ka 2024, pele e kaonafala go fihla go kgolo ya diphesentetše tše 1.8 ka 2026

60.2 per cent

e abetšwe tlhabollo ya setšhaba, mananeo a mešomo, maphelo, thuto le tshireletšo ya leago mo mengwageng ye 3 ye e tlago

R827.3 billion

e abetšwe ditirelo tša motheo, dintlo le dinamelwa tša bohole, le phetogo ya sebaka le tlhabollo ya ditoropong mo mengwageng ye 3 e tlago

R818.7 billion

e abetšwe ditirelo tša tšweletšo, dikgwebopotlana le mananeo a mmušo a go thwala batho ka mengwaga ye 3 go hlaboša kgolo ya ekonomi le mešomo

5 MAITHOMELA A MOPRESIDENTE A GO HLOLA MEŠOMO R7.4 billion

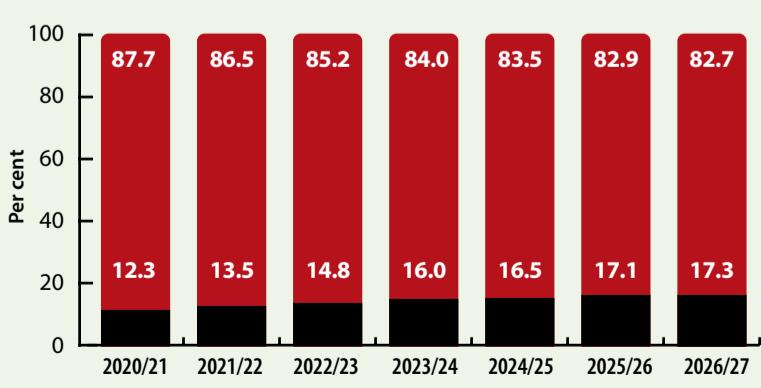

e abetšwe maitapišo a mopresidente a go thwala batho ka 2024/25, go thekga methopo ya boiphedišo, go sepetša dipeakanyoleswa tša sebopego, le go kgontšha tlholego ya mešomo.

6 DITEFELA TŠA MMUŠO TŠEO E SEGO TŠA TSWALA LE TSWALA BJALO KA KAROLO YA PALOMOKA YA TSHENYEGELO

Tshomiso ya tšelete ya go hlola tswala

Tefelo ya tswala

2024 DIKAKANYE-TSO TSA MOTSHELO

MOTSHELO WA LETSENO LA MOTHO

DIPHETOGO TŠA MOTSHELO WA LETSENO LA MOTHO DI GO AMA BJANG?

Tekanyetšo ya 2024 ga e fotoše dikelo tša motšelo tše di bego di šoma ngwageng wa motšelo wa 2023/4. Tshelete yeo motho ka noši a ka e hwetšago pele a swanelwa ke go lefa motšelo wa ngwaga wa motšelo go tloga ka la 1 Matše 2024 go fihla ka la 28 Feberware 2025 e beakanywa ka tsela ye e latelago:

MAGOMO A MOTSHELO	NGWAGA WA MOTSHELO WA: 2023/24	NGWAGA WA MOTSHELO WA: 2024/25
Ka fase ga mengwaga ye 65	R95 750	R95 750
Mengwaga ye 65 go fihla go ye 74	R148 217	R148 217
Mengwaga ye 75 le go feta	R165 689	R165 689

Phokoletšo ya motšelo wa balefamotšelo ka noši e ka tsela ye e latelago:

DIPHOKOLETŠO TŠA MOTSHELO	NGWAGA WA MOTSHELO WA: 2023/24	NGWAGA WA MOTSHELO WA: 2024/25
Motheo (batho ka moka)	R17 235	R17 235
(Ya) bobedi (mengwaga ye 65 le go feta)	R9 444	R9 444
Maemo a boraro (mengwaga ye 75 le go feta)	R3 145	R3 145

METSHELO YA DITŠWELETŠWA TŠE KOTSI

DIKOKETŠO TŠA METSHELO YA BJALA LE MOTSOKO

Makgetho a itšego a motšelophahlogae go dinotagi di tla oketšega ka diphesente tše magareng ga 6.7 le 7.2 le ditšweletšwa tša motšoko di tla oketšega ka diphesente tše 4.7 le 8.2

OKETŠEGA KA:	
Bjala bja mohlabo	14c ka khene ya 340ml
Beine ye e sa matlafatšwago	28c per 750ml bottle
Beine ye e matlafaditšwego	47c ka lebotlelo la 750ml
Beine ya go fufula	89c ka lebotlelo la 750ml
Disaeda le dino tša dienywa tša tagi	14c ka khene ya 340ml
Dispiriti	R5.53 ka lebotlelo la 750ml
Disekerete	97c ka phakhetha ya 20
Diphatana tša setšweletšwa sa motšoko wo o rutheditšwego	73c ka phakhetha ya 20
Motsoko wa sekerete	R 1.09 ka 50g
Motsoko wa peipi	57c ka 25g
Disikara	R 9.51 ka 23g
Motswako wa nikhotine le woo e sego wa nikhotine bakeng sa ditshepedišo tša go tliša dilo tša elektroniki	14c ka ml

DIKELO TŠA MOTSHEGO

MOTSHELO WA LETSENO: BATHO LE DITHERASETE

Motshego wo o lefelwago ke batho le sekhwama sa theresete bakeng sa ngwaga wa motšelo wo o felago magareng ga la 1 Matše 2024 le la 28 Feberware 2025

Letseno leo le lefelwago (R)	Kelo ya Motšelo (R)
R0 go fihla go R237 100	18% ya letseno leo le lefelwago motšelo
R237 101 go fihla go R370 500	R42 678 + 26% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R237 100
R370 501 go fihla go R512 800	R77 362 + 31% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R370 500
R512 801 go fihla go R673 000	R121 475 + 36% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R512 800
R673 001 go fihla go R857 900	R179 147 + 39% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R673 000
R857 901 go fihla go R1 817 000	R251 258 + 41% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R857 900
R1 817 001 le ka godimo	R644 489 + 45% ya letseno leo le lefelwago motšelo ka godimo ga R1 817 000

Ditherasete tše dingwe ntle le ditherasete tše di kgethegilego

Kelo ya motšelo 45%

Source: National Treasury

MOTSHELO WA LETSENO: DIKHAMPANI

Mengwaga ya kelo yeo e felago ka letšatšikgwedi lefe goba lefe magareng ga la 1 Aprele 2024 le la 31 Matše 2025

Mohuta	Kelo ya Motšelo (R)
Dikhampani	27% ya letseno leo le tshedišegago

Source: National Treasury

MOTSHELO WA LETSENO: DIKGWEBOPOTLANA

Mengwaga ya kelo yeo e felago ka letšatšikgwedi lefe goba lefe magareng ga la 1 Aprele 2024 le la 31 Matše 2025

Letseno leo le tshedišegago (R)	Kelo ya Motšelo (R)
R0 go fihla go R95 750	0% ya letseno leo le tshedišegago
R95 751 go fihla go R365 000	7% ya letseno leo le tshedišegago la ka godimo ga R95 750
R365 001 go fihla go R550 000	R18 848 + 21% ya letseno leo le tshedišegago la ka godimo ga R365 000
R550 001 le ka godimo	R57 698 + 27% ya letseno la ka godimo ga R550 000

Source: National Treasury

METSHELO WA LETSENO WA DIKGWEBOPOTLANA

Mengwaga ya tša matlotlo yeo e felago ka letšatšikgwedi lefe goba lefe magareng ga la 1 Matše 2024 le la 28 Feberware 2025

Letseno le le tshedišegago (R)	Kelo ya Motšelo (R)
R0 go fihla go R335 000	0% letseno le le tshedišegago
R335 001 go fihla go R500 000	1% ya letseno le le tshedišegago la ka godimo ga R335 000
R500 001 go fihla go R750 000	R1 650 + 2% ya letseno le le tshedišegago la ka godimo ga R500 000
R750 001 le ka godimo	R6 650 + 3% ya letseno le le tshedišegago la ka godimo ga R750 000

Source: National Treasury

Scan this QR code for the PDF version of this People's Guide to the Budget

KAKANYO
YA GAGO E
BOHLOKWA

DID YOU FIND THIS PEOPLE'S GUIDE TO THE BUDGET USEFUL?

Re dula re nyaka ditsela tše difsa tša go kaonafatša tlhahlo ye gomme re tla leboga ge o ka romela maikutlo le ditshišinyo tša gago go Media@treasury.gov.za